

Дејтонска Босна е пред недоумица - дали да оди напред или да се враќа назад, кон опстојбите на националистичките државнички енклави.

Косово, кое најверојатно ќе прогласи независност, всушност нема да биде независна држава, туку надгледувана протекторатска држава.

А сакале или не, таква судбина можеби ќе ја следи и Република Македонија. Таа одамна ги слуша бриселските барабани, кои им испраќаат ритам на протекторатските држави.

Тоа значи дека под удар на реалноста ЕУ се повлекува од изворноста на идејата за интегрирање на регионот.

Истовремено, Старата дама се наоѓа во ситуација на клинч, бидејќи со прашањето за признавање на независноста на Косово треба да го преглази меѓународното право и да го послуша гласот на "Џо".

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

Во воведот од Извештајот на Меѓународната комисија за Балканот, која се занимаваше со проблемите на "Балканот во иднината на Европа", а чија работа ја финансираа фондациите: "Роберт Бош", "Карл Бодуен", "Германскиот маршалов фонд" од САД, "Чарлс Стјуарт Мот", "Секретаријатот Центар за либерални стратегии", се истакнува дека по европскиот Самит во Солун, јуни 2003 г., кога ЕУ се обврза за интегрирање на земјите од регионот (Балканот), тие "поеднакво се блиску до успехот и до неуспехот".

Што сакаа да кажат или да потенцираат т.н. ангажирани експерти? "Балканот сè уште не е мртов!" Тој отсекогаш бил и ќе биде центар на светот, каде се вкрстувале патиштата и се случувале многу големи политички потреси, а од раните меѓу нациите оставале непомирливи крвави траги.

ШОУ НА МЕЃУНАРОДНАТА ЗАЕДНИЦА

"БАЛКАНСКА ОД ЗАКРПЕН И ПРОТЕКТО

"Во овој момент, војните се завршени, но мирисот на насилството сè уште виси во воздухот. Профилот на регионот е 'тмурен' - тоа е една мешавина на слаби држави и на меѓународни протекторати, каде што Европа распореди половина од своите расположливи сили. Во овој регион економскиот раст е низок, невработеноста е голема, корупцијата е распространета, а јавноста е песимистична и недоверлива кон своите новоформирани демократски институции. На овој простор, меѓународната заедница вложи огромни суми, добра волја и човечки ресурси. Таа вложи 25 пати повеќе пари и 50 пати повеќе трупи по глава на жител во постконфликтно Косово, отколку во постконфликтниот Авганистан. Но, наспроти степенот на напорите за помош на Балканот, меѓународната заедница не успеа да понуди убедлива политичка перспектива на општествата во регионот. Иднината на Косово е нерешена, иднината на Македонија е неизвесна, а иднината на Србија е нејасна", оценуваат меѓународ-

ните експерти во својот Извештај од 2005 г., кој бил направен веднаш по познатите косовски насилства во 2004 г.

Истите извори потенцираат дека можеме да се соочиме со ризик од експлозија на Косово, имлозија на Србија и нови пукнатини во темелите на Босна и на Македонија. Комисијата признава дека не постојат брзи и лесни решенија за Балканот, но народот е тој кој треба да одлучи за својата иднина.

"Постои итна потреба да се решат горливиот статус и уставните прашања на Балканот и регионот во целина да се помести од фазата на протекторати и слаби држави во фаза на прием во ЕУ".

Од денот на објавување на овој Извештај до денес минаа повеќе од две години, но неговата актуелност не е помала од периодот на подготовките и од времето кога се собираа аргументите за скапата направена анализа. Оваа експертиза некои ја нарекуваат анализа без покривие, бидејќи понудените решенија биле познати и во 1912/13 година, а и денес личат како јајце на јајце,

само се сменети позициите на големите сили. Имено, ЕУ се наоѓа пред дилема - дали политичката криза околу прашањето за евроатлантските перспективи минува или не, поради која таа дојде во временски теснец, а многу државичленки на Унијата, кои го отфрлија уставниот текст, ја ставија во небрано заедницата. Исто така, и карактеристиките на балканските држави не се сменија на подобро. Дејтонска Босна е пред недоумица - дали да оди напред или да се враќа назад кон опстојбите на националистичките државнички енклави. Косово, кое најверојатно ќе прогласи независност, всушност нема да биде независна држава, туку надгледувана протекторатска држава. А сакале или не таква судбина можеби ќе ја следи и Република Македонија. Таа одамна ги слуша бриселските барабани, кои им испраќаат ритам на протекторатските држави. Тоа значи дека под удар на реалноста ЕУ се повлекува од изворноста на

идејата за интегрирање на регионот. Истовремено, Старата дама се наоѓа во ситуација на клинч, бидејќи со прашањето за признавање на независноста на Косово треба да го прегазува меѓународното право, или да го послуша гласот на "Џо".

"Самата ЕУ се соочува со дилема дали таа има капацитет да ги апсорбира само легитимните држави, кои функционираат разумно. Но, класичниот модел за проширување, кој функционираше за Централна и за Источна Европа, во 1990 г. едноставно не одговара за условите кои владеат на Балканот".

ЛАЖЕН ФОКУС

Во изминатата деценија ипол меѓународната заедница на Балканот, главно, гледаше како на постконфликтен регион. Тоа доведе до огромен број на провизорни решенија и на уставните

Советот за безбедност на ООН или во поранешната уставната повелба на екс-заедницата меѓу Србија и Црна Гора, која се распадна поради тоа што беше вештачка творба".

Додека ова траеше меѓународната заедница работеше врз претпоставките дека економскиот развој ќе ја намали итната потреба од решавање на прашањата на отворениот статус на Косово, потоа на проблемите во Босна или на нестабилноста на Македонија итн. За жал, овие претпоставки беа погрешни.

"Политиката која се фокусира само на горливите економски и социјални проблеми, игнорирајќи ги нерешените прашања на статусот, не вроди со плод. Политиката која настојува да ги реши прашањата на статусот, исклучувајќи ги и ургентните економски и социјални проблеми, исто така, е осудена на неуспех. На Балканот му се потребни двете. Но, за ЕУ, еден од најголемите политички предизвици, се извишува загатка: како да се помири регионалниот пристап кој е суштински за стабилизирање на Балканот, особено со барањето за проценка на земјите, која се базира врз нивните поединечни перформанси, концепт кој се наоѓа во сржта на процесот за прием во ЕУ? Процесот за стабилизација и асоцијација САП, инициран од ЕУ, се обиде да одговори на ова, нагласувајќи ја централната потреба за регионална соработка, како дел од 'договорот' на ЕУ со поединечни земји на САП. Меѓутоа, изминатите години покажаа дека ова не функционира. Одговорот на загатката останува неприонципален. Во играта за прием - Босна, Србија, Црна Гора и Косово сега се губитници и повеќе не го примаат САП, како брза формула за интеграција. На програмата ѝ недостасува неопходниот поттик - да се ангажира Србија и таа да соработува за прашањето на Косово. Впечатливо е тоа што Партнерството за мир ужива повисок углед во Србија од Процесот за стабилизација и асоцијација. Само вистинскиот поттик може да доведе до вистински реформи", оценуваат ангажираните аналитичари на Комисијата.

Новиот регионален пристап за кој се залага Комисијата, повторно се труди да ги воведат иницијативите кои недостасуваат. Независноста на државите е многу повитална за иднината на Балканот од било кој друг дел на Европа.

Ова се мали и неатрактивни пазари. Нивната економска одржливост зависи од создавањето заедничка економска област, која ќе ги привлече странските инвеститори. Во оваа смисла, регионалниот пристап е неопходен предуслов за развој.

УСТАВНИ РАМКИ

Во периодот меѓу 1994 и 2002 г. меѓународните посредници и локалните партии создале уставни рамки за фе-

ГОЛОГУЗИЦА" И ДРЖАВИ РАТИ

проблеми, кои беа поврзани со политиката, која функционираше во регионот, а би можеле да ја дефинираме како "конструктивна двосмисленост".

"Таа е вградена во документи, каков што е примерот со Резолуцијата 1244 на

Во оваа правна папазанија местата на високиот претставник во Босна и на специјалниот претставник на генералниот секретар на Косово, кои беа воспоставени за време на кризата, сè уште се моќни инструменти на меѓународната заедница. Многу години подоцна двете функции продолжуваат да имаат исклучителна власт, вклучувајќи го овластувањето да ги бришат локалните одлуки. Ниту дострелот ниту, пак, употребата на оваа власт добро се дефинирани и разбрани. И во Босна и на Косово меѓу меѓународните претставници и локалните власти често доаѓа до ситуација одговорноста да ја префрлаат од еден на друг. Затоа граѓаните се оставени без јасна идеја за тоа кој за што е одговорен. Според согледувањата на Комисијата, кошмарот на меѓународната заедница дека независноста на Косово автоматски значи и дезинтеграција на Босна, нема реална основа. Тоа значи дека независноста на Косово ќе биде едноставен и неспорен процес, но доколку се третира погрешно процесот ќе може да има најболен домино ефект во регионот.

дерацијата на Босна и Херцеговина (1994), која требаше да биде еден од ентитетите во рамките на Босна; устав за самата Босна и Херцеговина, како дел од Дејтонскиот договор (1995); промени во Уставот на Република Српска (1996); уставни рамки за Косово како што беше барано од специјалниот претставник на генералниот секретар (2001); новата уставна рамка на Македонија, позната како охридски Договор (2001); и промените во пропаднатата државна унија на Србија и Црна Гора, преговарана и создавана на интензивното ангажирање и барање на Европската унија (2002).

Овие уставни рамки имаат неколку заеднички црти.

"Прво, тие беа обликувани од страна на елитите поврзани со вооружениот конфликт. За процесите кои доведоа до уставите, информациите не дојдоа од популарни политички тела, туку преку сè од прагматични компромиси за да се убедат елитите да престанат со борба или да избегнуваат други дејствија за дестабилизација. Главниот принцип беше споделување на власта, а не спроведување на правата.

Втора сличност на 'југословенските' уставни рамки е дека секој ја доделува власта, преку групно здружување. Групите се дефинираат според етничка припадност, тенденција која ги применува тврдењата дека самите општества се расцепкани од етничките разлики, што придонесува да настане подривање на централните државни институции. Во босанскиот Устав, во охридскиот Договор и во косовската уставна рамка, на членовите на различните етнички групи им се обезбедуваат специфични квоти.

Тешката вистина е дека без ова доделување на работи и одлучувачка власт, мировните договори не би успеале. Долгорочните консеквенци се посуптилни. Локалните елити се обидоа да го експлоатираат ова за да обезбедат примат на своите одредени етнички групи во уставните заклучоци. Постои голем јаз меѓу реториката на граѓанското општество, кое е во средиште на меѓународните напори за демократизација на регионот, од една страна, и борбата да се ограничат правата на етничките групи кои се во средиштето на усвоените уставни спогодби, од друга страна.

Трето, уставните рамки создадоа сла-

би држави. Секоја држава мора да се натпреварува со силно децентрализираните власти (особено во случајот на Босна, Србија и Црна Гора); со паралелни структури кои не можат да се избројат целосно во уставните рамки (особено во Косово); и со наметливите меѓународни структури кои речиси имаат монопол на власта и кои сепак се нејасно дефинирани во круцијалните државотворни области (на пример, безбедноста во Босна и на Косово).

Последица од ова закрпено регуларно опкружување е дека државните актери стануваат кумулативно послаби,

додека моќните приватни актери, вклучувајќи ги и политичките партии, олигарси и криминалните синдикати испилени во војните од деведесеттите години од минатиот век, останаа влијателни и наголемо избегнаа да бидат следени.

Ова значи дека недржавните институции обезбедуваат многу основни јавни сервиси, кои нормално би биле одговорност на државата. Некои поединци примаат пензии, здравствена заштита и образование од соседните земји (најдобар пример се Србите од Северна Митровица кои ги издржува Белград)".

ИСПРАТИ СМС КУПИ ГО ВИСТИНСКИОТ ПОДАРОК

1. На 075 14 14 42 испрати СМС со содржина*: **POD 075XXXXXX** каде што XXXXXX е бројот на твојата сакана личност.

2. Таа ќе добие анонимна порака со прашање - што би сакала да добие за подарок.

3. Почекај го нејзиниот одговор, а потоа „изненади“ ја со вистинскиот подарок!

СМС ПОДАРОК услугата чини 20 ДЕН. + 18% ДДВ
*со празно место, како во примерот

ИСПРАТИ СМС НА 075 14 14 42
20 ДЕН. + 18% ДДВ

СОНОВНИК

За толкување на твојот сон испрати СМС порака со следната содржина: **SON** помни
Толкувањето го добиваш веднаш.

*со празно место, како во примерот